

## **Sluttrapport for prosjekt 2019/18390 for «Arkivformidling Trøndelag» ved Norsk senter for folkemusikk og folkedans.**

### **Oppsummering av prosjektet.**

Arkivformidling Trøndelag er et prosjekt hvor sentrale aktører innen folkemusikk og folkedans i Trøndelag har gått sammen med Norsk senter for folkemusikk og folkedans (Sff) om å utrede behovet for en arkivformidlerstilling, og hvordan en slik stillingsressurs best kan styrke mangfoldet av folkemusikk- og folkedanstradisjonene i Trøndelagsregionene. 01. mai 2020 ble Marit Vestrum ansatt i en deltids-stilling som arkivformidler. Stillingsprosenten har gjennom perioden variert mellom 25 – 50% - stilling.

Prosjektet er delt inn i flere faser, hvor utredningen i periode 1 blant annet har vært å skaffe en oversikt over materialet, lage en framdriftsplan for systematisering og ordning. I tillegg skulle det gjennomføres en avgrenset pilot der et spesifikt materiale skulle tilgjengeliggjøres og formidles både digitalt og fysisk, blant annet gjennom et DKS-prosjekt og turne i samarbeid med Hilmarssena. På grunn av manglende tilskudd på produksjonsmidler, og strenge smittevernrestriksjoner i store deler av perioden, ble planen med fysiske formidlings- og dokumentasjonstiltak, samt nettverksbygging, erstattet med 8 digitale arkivdykk med samtaler med lokale musikk og dansemiljø. Møtene var spredt utover hele Trøndelag.

På slutten av perioden tillot situasjonen likevel at Arkivformidling Trøndelag var en av partene i et arkivformidlingsprosjekt som ble kalt, «Rørspols – en arkivdansekonsert», hvor nye samarbeidskonstellasjoner og formidlingsteknikker ble testa ut. I tillegg har man jobbet med formidling på nettside og sosiale medier.

### **Startdato og sluttdato**

Prosjektstart: 01.05 2020

Prosjektslutt: 31.12.2021

## Mål

Overordnet målsetting for første prosjektperiode har vært å gi mange anledning til å delta i og få oppleve lokal kulturarv på høyt nivå. Langsiktig mål for prosjektet er å forankre ressurser regionalt til en fast stilling.

For å løse målsettingen skulle man:

- Å utvikle potensialet i arkivformidling.
- Samhandle innen folkemusikk- og folkedansmiljøene i det nye fylket
- Fremme videreføring av lokale tradisjoner gjennom å fremme praktisk kunnskap og skape stolthet rundt trønderske folkemusikk-/-dansetradisjoner

Prosjektperioden har vært preget av strenge koronarestriksjoner. Samtidig fikk man ikke innvilget produksjonsmidler. Det ble også klart at man trengte mer kunnskap om hvordan en arkivformidlerstilling bør arbeide for å styrke og bevare mangfoldet av musikk- og dansetradisjoner i Trøndelag. For å nå målsettingen så man seg derfor nødt til å endre på flere av de planlagte aktivitetene. Det ble sendt informasjon om endringene til tilskuddsordningene i Arkivverket og Trøndelag Fylkeskommune, og de ble godkjent. Den største endringen var at mange av de fysiske aktivitetene ble gjort om til digitale.

Oppdraget ble til slutt konkretisert til å være:

- utrede hvordan en arkivformidlingsstilling kan være med å styrke og bevare mangfoldet av musikk- og dansetradisjoner i fylket.
- få oversikt over arkivmaterialet og dets tilstand.
- formidlingstiltak med utgangspunkt i materiale fra arkivene.
- arbeide for fast finansiering av arkivformidlingsstilling for Trøndelagsregionen.

## Gjennomføring

Våren 2020 ble en deltids-prosjektstilling med ansvar for arkivformidling i Trøndelag lyst ut, og 1. mai 2020 startet Marit Vestrum opp i stillingen. Stillingsstørrelsen har variert mellom 25% og 50% i løpet av perioden. Marit Vestrum har hatt det daglige ansvaret for prosjektet,

med direktør ved Sff Ellen Krageberg som overordnet ansvarlig. Andre ansatte ved senteret har også bidratt med uvurderlig teknisk og faglig hjelp inn i prosjektet.

Det ble da laget en framdriftsplan og revidert budsjett som ble lagt fram for og godkjent av styringsgruppa. Styringsgruppa består av Folkemusikkarkivet for Rørosområdet, Folkemusikksamlinga i Nord-Trøndelag og Stiftinga Hilmar Alexandersen, De skal behandle forslag til arbeidsplan, budsjett og prosjektmål og dessuten være en ressurs og diskusjonspartner under prosjektarbeidet. Det ble også gjennomført et møte i referansegruppa (TrondheimFOLK, Trøndelag Folkemusikklag, Sør-Trøndelag Ungdomslag og Naumdøla Ungdomslag) og styringsgruppa for å få innspill til tiltakene man planla for perioden. Referansegruppa skal informeres om framdriften i prosjektet, og bidrar med diskusjon og innspill til hvordan arbeidsoppgavene kan løses på best mulig måte. I løpet av prosjektperioden hadde man to møter i styringsgruppa og et i referansegruppa. I tillegg har arkivformidler hatt jevnlig kontakt med de fleste av lagene i styrings- og ressursgruppa, både ved planlegging av arkivdykk med samtaler, for å finne informasjon om arkivopptak, og i oppstart av planleggingen av formidlingstiltak i fase 2. Her har man også hatt jevnlig kontakt med lag og institusjoner (eks. trekkspillklubber og kulturskoler) som i dag ikke er representert i styrings- og ressursgruppa.

Utover høsten ble det opprettet nettside og profiler på sosiale medier, hvor man informerte om og aktiviteter i prosjektet, og viste eksempler både på arkivmateriale og formidlingstiltak med utgangspunkt i arkivmateriale fra Trøndelag. Arbeidet med å få oversikt over materiale i private samlinger og dets tilsand ble også satt i gang.

Høsten 2020 slet man med å finne måter å gjennomføre formidlingspiloten, både på grunn av stadig strengere smittervern-regler, og manglende produksjonsmidler. For å kunne si noe om hvordan en arkivformidler best kunne arbeide for å styrke tradisjonene i Trøndelag, så man også behovet for mer kunnskap om situasjonen for folkemusikk og folkedans tradisjonene i regionen. Til slutt bestemte man seg for å dele inn fylket i åtte områder hvor de lokale musikk- og dansemiljøene ble invitert til et arkivdykk med lokalt arkivmateriale. I tillegg var det en samtale om situasjonen for tradisjonene i området, og man fikk innspill til hvordan en arkivformidler kan arbeide for å styrke disse. Deler av de trønderske tradisjonsmiljøene er

lite organiserte. Det ble derfor brukt en del tid på å lete i og få med aktuelle deltakere. Resultatet var at alle arkivdykk var godt besøkte.

Under arkivdykkene la man opp til å vise mange ulike former for tradisjonsuttrykk: barnesangleiker, skillingsviser, gamle ballader, gammel slåttemusikk og polsdans, trekkspill-basert gammeldans og tradisjonell gammeldans og den tilhørende dansen, amerikanske dansemusikk og -dans, samt gamle turdanstradisjoner. Det ble også funnet fram opptak både fra bygd og mer sentrale strøk, og fra ulike tidsperioder helt fram til i dag.

Prosjektet ble noe forsinket på grunn av at arkivformidler var sykmeldt i en periode på nyåret 2021. Etter at hun var tilbake, var vaksineringa i god gang og man startet planleggingen av et fysisk arrangement for å teste ut samarbeid mellom arkivformidling Trøndelag og andre relevante formidlingsaktører som TrondheimFOLK, Museene danser, Rockheim og fagansatte ved Sff, og et tradisjonsmiljø i Trøndelag - spellmenn og dansere fra Røros samt Folkemusikkarkivet i Rørosområdet. Som spellmenn på fele engasjerte man Tron Steffen Westberg og Magne Eggen Haugom. I tillegg var Rolf Feragen med både som trekkspeller og danser, sammen med danseren Torill Jørgensen. Seniorforsker Siri Mæland var ansvarlig for det faglige innholdet innenfor dansen, og Arkivformidler Marit Vestrum for musikken. Forsker og prosjektleder for Musene dansen Tone Erlien Myrvold var produsent, mens leder for TrondheimFOLK Ranveig Aas ledet det organisatoriske arbeidet og presse/markedsføring. Prosjektet ville teste ut et nytt formidlingskonsept hvor man kombinerte arkivfilm og bilde på storskjerm, «live»musikk, - dans og - fortellinger fra tradisjonsmiljøet og aktivisering av publikum også til samværsdans. Målsettingen var at det skulle være både informativt og underholdende. Arrangementet fikk navnet «Rørospols – en arkivdansekonsert». I forkant (24. oktober) ble det også arrangert kurs i rørospols, og 25. oktober arrangerte vi «Arkivdansekonsert» på Rockheim med full sal, god stemning og en liten dansefest til slutt. I forkant av arrangementet ble det invitert politikere og andre beslutningstakere i Trøndelag, men dessverre fikk man ingen respons. En film fra konserten kan ses [her](#).

I løpet av perioden har prosjektet hatt jevnlig kontakt med Trøndelag Fylkeskommune, og prosjektleder Marit Vestrum og direktør Ellen Krageberg har vært på to møter med

administrasjonen (13/5 2020 og 4/9 2020) og et med leder i Hovedutvalget for kultur Maj-Britt Lagesen (3/9 2020). I løpet av høsten 2020 ble det sendt en ny prosjektsøknad til en andre prosjektperiode for å gjennomføre en formidlingspilot. Det ble innvilget støtte fra Trøndelag Fylkeskommune og Norsk kulturråd, og planleggingen av andre periode har høsten 2021 foregått parallelt med avslutningen av første prosjektperiode.

Høsten 2021 hadde det både kommet inn flere private samlinger (eks. samlinga etter Helge Grande fra Overhalla og samlinger fra Meråker kommune), samt at man hadde fått kunnskap om mange samlinger som lå i private hjem. En del av dette materialet haster det å få tatt vare på, ordna og digitalisert. Det ble derfor sendt søknad til arkiverket om støtte til innsamling, ordning og oppstart av digitalisering av dette materialet.

Etter endte formidlingsprosjekter og innspillsmøter med lokalmiljøene i Trøndelag, ble det skrevet en «Samordnings-, bevarings- og framdriftsplan» for arkivmateriale i Trøndelag, og hvordan man best kan tilgjengeliggjøre og formidle arkivmateriale for å styrke folkemusikk- og folkedanstradisjonene i Trøndelag. Rapporten vil brukes videre i arbeidet for å få etablert en fast arkivformidler stilling i Trøndelag. (NB! Samordnings-, bevarings- og framdriftsplan ettersendes etter avtale med arkiverket med frist 31.01.2022).

## Resultat

Sff og da også Arkivformidling Trøndelag har fått ny nettside i løpet av prosjektperioden. Det er derfor vanskelig å finne det totale besøksantallet i løpet av perioden. Facebooksiden ble opprettet i oktober 2020, og har etter det fått 307 følgere og 271 likerklikk på innlegg. Instagramprofilen ble opprette september 2021 og har 185 følgere og 381 nådde kontoer.

Oversikt over arkivdykk med innspillsmøte og deltakerantall

Region	Dato	Antall deltagere
Fosen og kystkommuner sør i Trøndelag	08.12.2020	17
Namdalen	10.12.2020	16
Neadalen, Meråker og Stjørdal	21.04.2021	27

Innherred og Frosta	26.05.2021	35
Orkland, Skaun, Melhus, Midtre Gauldal og Rindal	21.06.2021	15
Røros og Holtålen	31.08.2021	37
Trondheim og Malvik	29.09.2021	21
Oppdal og Rennebu	30.09.2021	13

Arkivdykkene hadde som målsetting å utrede hvordan en arkivformidlingsstilling kan være med å styrke og bevare mangfoldet av musikk- og dansetradisjoner i fylket, få oversikt over arkivmaterialet og dets tilstand, og å være et formidlingstiltak med utgangspunkt i materiale fra arkivene. Arkivdykkene var åpne for alle interesserte, men det ble markedsført spesielt mot lokale musikk- og danse miljø i de ulike områdene. Fordeler med den digitale løsningen var at den så ut til å nå geografisk bredere enn om man hadde hatt fysiske møteplasser. Kanskje var bruk av digital plattform, samt at ikke en av de etablerte organisasjonene stod som arrangør, med på å gjøre møteplassen mer nøytral. I tillegg gjorde nok innsatsen for å få med folk fra ulike miljø, også de uorganiserte, at musikere og dansere som vanligvis ikke spiller og danser sammen, her fikk en felles arena. Dette gjorde at deltakerne oppdaget at de hadde mye felles, og under noen av møtene ble lagt planer for å jobbe mer sammen lokalt.

En oppslutning av deltakere fra ulike miljø og generasjoner, både profesjonelle og amatører, gjorde at også prosjektleder fikk ny og bred kunnskap om situasjonen for tradisjonsmusikken og -dansen i Trøndelag, og at det kom mange gode innspill til hvordan en arkivformidling kan arbeide for å styrke tradisjonene i fylket (Sjå vedlagt oversikt over samlinger og «Samordnings-, bevarings- og framdriftsplan» (ettersendes)).

Et bredt utvalg av materiale under arkivdykkene bidro forhåpentligvis til at deltakerne fikk en økt forståelse av hva tradisjonsmusikk og -dans i Trøndelag er for noe, og at de som lokale, regionale og nasjonale musikere og dansere er en del av en tradisjon i utvikling, både som dagens og morgendagens tradisjonsbærere.

På noen av møtene fikk vi med rektorer i kulturskolen. Det viste seg hver gang å være en suksessfaktor hvor det ble diskutert samarbeid med lokale ressurspersoner for å få etablert gode opplæringstilbud i folkemusikk, og også noen steder folkedans, ved kulturskolen. Det var også med noen musikere fra andre genre som var interessert i lære mer om sin lokalmusikk.

Sitat fra en av kulturskolerektorene:

*«Takk for innføringa, det her var en helt ny værden for mæ (..) i korpsværden har æ suttet å hørd på engelske sangere fra pubba osv., som e tatt opp og arrangert for korps blaint ainnnet. Det va litt sånn sammenlignbart.»*

Arkivdykket ble også markedsført overfor studenter, og etter hvert hadde vi studenter som deltok på alle arkivdykkene. To studenter ved folkekulturstudiene ved Universitetet i Sørøst-Norge sendte oss i etterkant en mail med takk for innføring i mangfoldet av arkivmateriale de tidligere ikke hadde kjent til, og med forslag til hvordan de som unge dansere og musikere kunne være med å bidra til rekruttering i Trøndelags-regionen. Arkivdykkene gjorde at man fikk kontakt med unge folkemusikk- og folkedansstudenter, hvor fire av disse nå er engasjert i formidlingspiloten i andre prosjektperiode.

Både arkivdykket og samtalene viste seg også å være effektive for å hente inn informasjon om samlinger, og få inn samlinger som ligger privat i Trøndelag (Sjå vedlagt oversikt over samlinger og «Samordnings-, bevarings- og framdriftsplan» (ettersendes)). Dette førte til at det ble sendt en ny søknad for å få samla inn, ordna og starta på digitalisering av dette materialet. Får vi støtte vil man få bevart og tilgjengeliggjort materiale hvor noe av det er i kritisk tilstand.

Ulemper med digitale samtaler, var at ved mange deltakere var det vanskelig å få til en god samtale. Skal man fortsette med digitale samtaler, må man ta i bruk nye metoder for å kunne utnytte potensiale ved mange deltakere. En annen ulempe er at man ved fysiske besøk rundt i fylket, mest sannsynlig ville fått samla inn materiale i kritisk tilstand. Nå har

man i stedet mye informasjon om materiale som fortsatt ligger privat og som det haster å samle inn.

Arkivdansekonsert skulle være både informativ og underholdende og rette seg mot både publikum både med og uten forkunnskaper. Målsettingen var:

- å gjøre digitalt materiale fra arkivet vårt, og spesifikt fra Trøndelag, relevant på nye måter.
- synliggjøre mangfoldet og en historisk utvikling i et tradisjonsområde ved å veksle mellom opptak av utøvere fra fortida og framføring av dagens utøvere.
- dra vekselvirking av både musikken og dansen, her med fokus på samværsdansen og samværsmusikken, som uttrykksformer som er naturlig avhengig av hverandre.
- åpne opp og gjøre et arkivdykk fra scenen interaktivt med et dansende publikum ved tilgjengeliggjøring av kroppslig kunnskap, hvor vi kombinerer kunnskap i og kunnskap om utøvelsen av den kroppslige kulturarven.
- formidle at folkelige tradisjoner er for alle – man må ikke være fra Røros for å danse Rørospols.
- nyttiggjøre synergier som spennende samarbeid på tvers av organisasjoner innad i regionen.

Både polskurset og arkivdanekonserten var godt besøkte. Betalende deltakere på dansekurset var 42, hvor av 20 var studenter. Betalende publikummere på Arkivdansekonserten var 34 hvor 14 av de var studenter. Dessverre kom ingen inviterte politikere og myndighetspersoner.

Proessen før arkivdansekonserten ble gjort etter UNESCO-konvensjonens prinsipper hvor representanter fra det lokale tradisjonsmiljøet var med og utarbeidet det kulturarvfaglige bildet av dansen og musikken. Under arrangementet klarte man å skape en helhetlig opplevelse ved å kombinere arkivfilm og lydopptak, levende musikk og dans, samtale og deltakelse fra publikum. Konseptet som ble utviklet kan lett overføres til andre tradisjonsområder eller tema. Samarbeidet med ulike formidlingsaktører gjorde at man utnyttet ressursene, både organisatorisk og faglig slik at man fikk til et større og bedre prosjekt enn om aktørene skulle jobbet hver for seg. Man skapte seg også nye nettverk om



framtidig prosjekter kan benytte seg av. Samtidig var mange samarbeidsparter uten en klar ledelse en utfordring med tanke på arbeidsfordelingen, samtidig som at mange faglige og kunstneriske involverte med mange ideer og «darlings», gjorde at man slet litt med å få en rød tråd i forestillingen. I etterkant av arrangementet hadde man en evaluering hvor man konkretiserte hva som hadde fungert bra og ikke. Evalueringen kommer til å være en rettesnor når arkivdansekonserten skal gjennomføres på Rørosmuseet i 2022.

Prosjektaktivitetene har vært med å gjøre prosjektet og arkivet ved Sff kjent. Dette førte til en økt pågang av arkivforespørsler, først og fremst av musikere og studenter som har fått hjelp med tilgang til materiale, og i noen tilfeller veiledning. Arkivformidling Trøndelag har vært delaktig i 11 utlåns/ utkopieringsforespørsler i løpet av prosjektperioden. 6 av de var til studenter, og 5 til musikere og/eller pedagoger (sjå vedlegg «oversikt arkivforespørsler»).

Prosjektet har hele perioden samarbeidet tett med folkemusikkarkivet for Rørosområdet og Folkemusikkarkivet for Nord-Trøndelag. Det skapte et godt nettverk mellom de aktørene som arbeider med arkivmateriale fra Trøndelag, noe som gjør at man bedre utnytter ressursene mellom Sff og de lokale arkivene, samt at arkivformidler har bidratt som rådgiver inn i utviklingen av tilgjengeliggjøringsprosjekter knyttet til de lokale arkivene.

### **Eventuelle erfaringer fra arbeidet med utviklingstiltaket eller gjennomføringen av prosjekt som kan være til læring og hjelp for andre som står ovenfor liknende oppgaver**

I første prosjektperiode har Arkivformidling Trøndelag skaffet seg erfaringer med hvordan få kontakt med aktuelle brukermiljø, samtidig testet ut å bruke digitale møteplasser både for å hente inn informasjon om situasjonen i tradisjonsmiljøene i Trøndelag, og å formidle arkivmateriale ut til et publikum. Her har man fått erfaringer som trolig også er relevante for andre med ansvar for arkivformidling, både hvordan man jobber opp mot relevante brukergrupper og hvordan man ved arkivformidling kan benytte seg av digitale plattformer.

Erfaringene fra arkivdansekonserten er trolig nyttig også for andre som jobber med formidling av arkivmateriale med immateriell kulturarv, hvor man her testet ut et nytt konsept som kombinerer:

- prosess med lokale tradisjonsmiljø etter UNESCO konvensjonens prinsipper.
- forklare tradisjonsutvikling ved å kombinere visning av eldre arkivopptak og framføring av dagens tradisjonsforvaltere, samt samtale omkring det man ser og hører, og å fortelle historier fra både før og nå.
- Formidle immateriell kulturarv som noe man lærer ved å herme, prøve og øve, ved at publikum får delta i en kombinasjon av instruksjon og samværsdans.

### **Eventuelle tallfestede gevinster som prosjektet eller utviklingstiltaket vil måle effekten av etter 6 måneder**

Arrangementer og tiltak ved andre prosjektperiode planlegges med utgangspunkt i kunnskap fra første prosjektperiode:

- 1 arkivseminar for pedagoger og instruktører med tema bruk av arkivmateriale i opplæring av barn unge.
- 1 uke med kurs i lokale slåtte-, sang- og dansetradisjoner i Inderøy kommune som ender i en fest med samværesdans og -spell på tvers av generasjonene.
- 6 arkivkonserter med fokus på lokale sangtradisjoner i Trøndelag, lagt til 6 bygder spredt over hele fylket. Konsertene vil bestå av sang ved Synnøve Brønbo Plassen (Hilmartalentet 2019) og arkivpresentasjon med Marit Vestrum arkivformidler Trøndelag ved Sff, i samarbeid med Hilmarscena og lokale tradisjonsmusikere og dansere.
- Hvis man har fått innvilget støtte til innsamling, rydding og digitalisering private samlinger i Trøndelag vil man ha et tallfestet resultat på det.
- 1 ny søknad til Trøndelag Fylkeskommune om videreutvikling av prosjektet.

### **Merknader til økonomi, avvik i budsjett/finansieringsplan**

Kontoen «bruttolønn arkivformidler inkl. sosiale utgifter» er mindre i regnskapet enn i budsjettet. Årsaken er at stillingsstørrelsen til arkivformidler/ prosjektleder ble skalert ned da man fikk mindre innvilget støtte enn man hadde søkt. Kontoen «møte lokaler og arrangementsutgifter» har også et avvik sett i forhold til budsjettet. Årsaken er at man fikk for lite støtte til å gjennomføre en formidlingspilot, vår samarbeidspartner ikke fikk støtte til DKS prosjekt, og at store deler av aktiviteten foregikk digitalt på grunn av strenge koronarestriksjoner store deler av prosjektperioden. Av samme årsak er kontoen diett mye mindre i regnskapet enn i budsjettet. Reiseposten er litt større enn i budsjettet. Årsaken til det er at prosjektleder fikk innvilget noe reisestøtte til sine reiser fra Oslo til Trondheim (prosjektleder er bosatt i Oslo), samt at man dekket reiser i forbindelse med arrangementsforberedelser til arkivdansekonserten og arkivdykk i Røros.

Prosjektperioden fikk et overskudd på kr 26956, som overføres til aktivitetene i andre prosjektperiode.

NB! Den totale ressursbruk fra andre ansatte ved Sff og representanter fra styringsgruppa og ressursgruppa ved møter, kontor og utstysutgifter ved Sff, og frivillig innsats fra Folkemusikkarkivet for Rørosområdet ved arkivdansekonserten, er ikke med i regnskapet.

Oslo 27/12 2020

Arkivformidler Trøndelag

Marit Vestrum